

Open brief: Waar haalt de VRT haar morele autoriteit vandaan?

Ignace Demaerel, maart 2022

(Korte versie – voor de langere versie, klik [hier](#))

Ik ben een zeer trouwe kijker van het VRT-Journaal, al vele jaren elke dag. Maar dit wil niet zeggen dat ik een onvoorwaardelijke fan ben. Ik vind het nog steeds 'waarschijnlijk het beste' nieuwsbulletin in ons Vlaamse medialandschap, maar bijna dagelijks zijn er items die mij boos maken, vooral omdat ze mij zeer onrechtvaardig lijken. Het gaat niet over kleine details of privé-emoties, maar over structurele zaken en principiële redactiekeuzes: meer bepaald over **de fundamentele ethische thema's** in onze maatschappij en het gebrek aan neutraliteit, pluralisme en balans in de berichtgeving hierover. Deze brief is de vrucht van minstens vijftien jaar observaties en gevoelens van onrecht. Ik hoop dat u een trouwe kijker even heel serieus wil nemen. Ik weet zeker dat ik voor tienduizenden – ik denk eerder: honderdduizenden – anderen spreek en ernstige, objectieve argumenten heb.

De VRT, zeker in het Journaal, treedt vaak – bewust of onbewust – op als een soort morele autoriteit: **ze stuurt het geweten** en de ethische overtuigingen van de Vlaamse kijkers, 'voedt ons op' in hoe wij moeten denken of voelen. Maar (1) vanwaar haalt ze haar **mandaat** hiervoor? Uit haar bestuursakkoord en overeenkomst met de Vlaamse regering? Natuurlijk niet. Wanneer en hoe heeft ze dan zichzelf hiertoe bevoegd verklaard? En (2) vanwaar haalt ze haar **morele criteria** over 'juist' en 'fout'? Wie in het bestuur of in de redactie bepaalt de morele lijn? Is er een soort morele commissie die democratisch verkozen is? De VRT heeft als opdracht om neutraal, objectief en pluralistisch te zijn, maar de realiteit staat daar, waar het gaat om ethische kwesties, héél ver van af.

Communiceren is nooit neutraal. Als de VRT ons 'informeert', is dit altijd selectief en dus ook beïnvloedend. Met welk recht en met welk kompas bepaalt zij echter wat 'de goede richting' is voor het ganse land? En vanaf welk punt is **volksopvoeding** paternalistisch en betuttelend? Vaak gaat het over kleine dingen (ons rijgedrag, energiezuinigheid, eetgewoonten, vaccinaties...), maar soms ook over grote ethische kwesties: daar waar aan het léven zelf geraakt wordt (abortus, euthanasie...), of waar het gaat om intermenselijke relaties (huwelijk, echtscheiding, homohuwelijk, gender...), en nog intiemer: over seksualiteit (pornografie, prostitutie...). Hier wordt wel degelijk geraakt aan **de fundamentele van onze cultuur** en onze basiswaarden: onze morele paradigma's, ons mensbeeld, wereldbeeld, godsbeeld. Helaas worden de debatten hierover in de media zelden openlijk gevoerd, ofwel krijgt slechts één stem hierin het woord, en de tegenstemmen worden vermoord of verdacht gemaakt.

Een lijstje voorbeelden? De waarde van een stabiele, **monogame relatie** wordt al sinds de jaren 1960 weggelachen als 'hopeloos passé', en echtscheiding gebagatelliseerd. Woorden als 'trouw' en 'verantwoordelijkheid' – nochtans door iedereen erkende waarden – worden tot elke prijs vermeden. 'Duurzaamheid' geldt enkel plastic verpakkingen, niet onze diepste relaties. Waarom horen we nooit in één programma de boodschap "Knok voor je relatie, het kán en het is de moeite waard"? Het maatschappelijk prijskaartje van gebroken gezinnen is nochtans niet te schatten. Wanneer het gaat over **abortus** worden de pro-life-argumenten gewoon

doodgezwegen: ze zouden de anderen kunnen 'stigmatiseren'? Is dus stigmatiseren dé nieuwe doodzonde? In het **euthanasiedebat** krijgt enkel Wim Distelmans, de grootste voorstander, de microfoon. 'Menswaardig' wordt hier exclusief gereserveerd voor hen die 'moedig' voor een spuitje kiezen; zijn de anderen dan 'laf' en is vechten tot het einde 'mensonwaardig'? Op het vlak van de **seksuele moraal** worden enkel de slogans van de seksuele revolutie – 'vrijheid' en 'alles moet kunnen' – herhaald, al 50 jaar lang; over de verwoestende gevolgen en de link naar de metoo-beweging géén woord. Over **prostitutie** moet 'niet-oordelend' gesproken worden alsof het een eerbaar beroep is: het nieuwe woord 'sekswerker' presenteert het als een soort sociaal assistent, terwijl het meestal gaat om uitbuiting, mensenhandel en mensonterende, vrouwonvriendelijke praktijken. De VRT probeert hier misschien amoreel te zijn, maar kiest daarmee wel partij voor één visie, een zeer controversiële en betwistbare keuze. Tegenargumenten worden als 'conservatief' afgedaan en dus (!) hoef je ze niet te respecteren of ernaar te luisteren. Zeker als ze van de Kerk komen. In de discussie rond **gender en transgender** wordt constant één eenzijdige visie gepresenteerd en herhaald: zelfs een kritische vraag of opmerking tegenover de LGBTQ-beweging krijgt geen ruimte, zelfs niet uit wetenschappelijke hoek. Elk kritisch geluid wordt direct geklasseerd als 'homo- of transfoob' en verdacht gemaakt: '*Shame on you* dat je dit zelfs durft dénken!' Wie is hier intolerant? Wie stigmatiseert wie eigenlijk? Waar is nog het elementaire recht op vrije meningsuiting? En een eerlijk pro-en-contra debat?

In de realiteit is de VRT allesbehalve neutraal, maar propageert – sommigen zeggen: pusht - ze **de vrijzinnige moraal**, zijnde die van een **minderheidsgroep** in ons land. Ze stelt het voor alsof dit een soort neutrale moraliteit is waarover iedereen het eens is: een 'minimumpakket van basiswaarden'. Maar op grond van wat is dit ergens 'besloten' of met welk parlementair besluit? Tot de jaren 1950 was de katholieke Kerk in België de onbetwiste morele autoriteit. Dat dit monopolie vandaag grondig afgebrokkeld is, is voor iedereen duidelijk, en dit lijkt onomkeerbaar: we leven de facto in een moreel gezagsvacuüm. Maar op welke dag of met welk 'decreet' is de VRT in dat gat gesprongen en heeft zij zichzelf morele autoriteit toegeëigend?

Hoe de Kerk en de christelijke waarden in beeld gebracht worden – en nog meer: níet in beeld gebracht worden – is ronduit schrijnend en pijnlijk voor gelovigen, al decennia lang. Voor alle duidelijkheid: ik spreek niet namens het katholieke kerkinstituut, ik ben trouwens zelf – wel gelovig maar - niet katholiek. Het christendom is toevallig wel **de grootste godsdienst ter wereld**: 33% van de wereldbevolking oftewel 2,5 miljard aanhangers, en nog steeds groeiende. Dit is een serieuze factor waar je niet omheen kan in elk maatschappelijk debat over waarden - wat de VRT duidelijk niet doet. De slogan 'scheiding tussen kerk en staat' wordt vaak misbruikt en 'uitgerekt' om elke gelovige stem, ook van experts, te bannen. Natuurlijk blijven alleen de vrijzinnige stemmen over.

Wat de VRT-redactie hier doet, is ook heel **ondemocratisch**: het aantal mensen dat zich in ons land christelijk noemt is 4 tot 9 maal groter dan het aantal vrijzinnigen (afhankelijk van welke cijfers en statistieken: zie de [uitgebreide versie](#)), maar de verhouding in de VRT-berichtgeving is eerder omgekeerd. Het censureren van het meerderheidsstandpunt is ronduit onrechtvaardig en intellectueel oneerlijk. Bovendien is het erg **onrespectvol tegenover 60% van de bevolking**. Dat geldt ook voor de christelijke waarden in ruimere zin: zij zijn nochtans één van de drie grote pijlers van de Europese beschaving en worden zonder discussie of redelijke argumenten opzij geschoven als die van 'een klein, conservatief groepje': nogal grof tegenover 2,5 miljard aanhangers, nietwaar? Ik pleit hier allerminst voor een terugkeer naar een

moreel monopolie van één dominant instituut, maar wel voor een billijk respect voor het wereldbeeld en de waarden van de meerderheidsreligie.

De VRT volgt in ieder geval duidelijk **een moreel-linkse koers**, eenzijdig en uit balans. Opgelet: dit zeg ik niet omdat ik rechts ben, want dat ben ik niet! Ik heb nog nooit op een rechtse partij gestemd; ik ben door en door een middenfiguur. Kritiek op links is niet per se rechts. Maar wanneer iemand 'conservatief' noemen voldoende reden is om niet naar hem te luisteren, ben je niet meer ernstig bezig. Progressieven denken te vaak dat verandering automatisch verbetering is, en hebben uit 'vernieuwingswoede' véél morele fundamenten van onze cultuur afgebroken.

Ondanks al deze kritieken waardeer ik nog steeds alle kwaliteitsvolle programma's van de VRT. Ik geloof heel erg in **het belang van goede media** en eerlijke berichtgeving als middel tegen fake news en polarisering. Juist daarom wil ik als kijker luid en duidelijk mijn stem laten horen tegen het bovengenoemde structurele onrecht. De VRT is een overheidsomroep, wordt ook met mijn belastinggeld betaald en daarom heb ik als burger een zeg hierin. Niet dat mijn standpunt het overheersende moet worden – die tijd is allang gepasseerd – maar dat ze gesmoord wordt is tegen alle regels. Het is **ondemocratisch, onrechtvaardig, antipluralistisch, intellectueel oneerlijk en respectloos** tegenover de meerderheid van de Vlamingen én tegenover een essentiële pijler van onze Europese cultuur.

Ik besef goed genoeg dat je op moreel vlak niet 100% neutraal kan zijn, maar (1) de VRT moet niet doen alsof dat ze dit wel is, en (2) wel streven om zo eerlijk en respectvol mogelijk de meningen van alle partijen aan bod te laten komen, en dat in een billijke verhouding. Wat dat betreft is er m.i. een duidelijke kloof tussen de VRT en de Vlaamse bevolking, een schrijnende disproportie. Ik pleit heel sterk voor een mechanisme of onafhankelijk controleorgaan om te waken over de **evenredige vertegenwoordiging** van alle levensbeschouwelijke visies.

Hopende dat deze kritiek als constructief mag overkomen en steeds bereid tot verder gesprek,

Ignace Demaerel
leraar, pastor, columnist, auteur